

Heidedreef 82
2970 Schilde
T 03 353 71 19
info@sint-ludgardis.be

De oorsprong van KiVa

Pesten is een probleem dat het welzijn en de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigt. Wereldwijd wordt al jaren gezocht naar een geschikte manier om pesten tegen te gaan. Lang werd gedacht dat pesten het best kon bestreden worden door strenge regels toe te passen, stevig in te grijpen in het pesten en pesters te straffen. Inmiddels is bekend dat om pesten effectief tegen te gaan een systematische en voortdurende inspanning nodig zijn van een heel team. Er bestaat nu ook veel kennis over de mechanismen van pesten en deze kennis moet de kern vormen van de aanpak van pesten.

Het KiVa-antipestprogramma heeft een sterke theoretische basis. Een van de belangrijkste uitgangspunten van KiVa is dat pesten een groepsproces is. Niet alleen de pester en het slachtoffer, maar ook de omstanders spelen een belangrijke rol bij het pesten. Het beïnvloeden van de groep als geheel is dus essentieel voor het effectief aanpak van pesten.

Het Finse schoolsysteem staat bekend om de hoge opbrengsten op gebied van taal en rekenen. Als de prestaties wereldwijd worden vergeleken, scoort Finland altijd als een van de beste. Wat echter nog belangrijker is, is dat de Finse regering hoge prioriteit geeft aan het welzijn van leerlingen en er alles aan doet om pesten te voorkomen.

Uit evaluaties van het KiVa-antipestprogramma blijkt dat door KiVa niet alleen een afname van het aantal pesters en slachtoffers is bereikt, maar dat KiVa ook heeft geleid tot sterkere antipesthoudingen en meer medeleven met slachtoffers. Daarnaast komen kinderen die hebben deelgenomen aan het KiVa-programma vaker voor gepeste kinderen op. Opmerkelijk is dat KiVa ook het aantal gevallen van cyberpesten heeft laten dalen, terwijl dit vaak buiten de schoolcontext plaatsvindt. Verder is aangetoond dat KiVa een gunstig effect heeft op schoolplezier, schoolmotivatie en schoolprestaties.

Het aanpakken van pesten is moeilijk, maar niet onmogelijk. Een antipestprogramma op zich maakt niet het verschil, het zijn de mensen die het programma in de praktijk brengen die het grootste verschil maken.

Anno 2010 kreeg in Vlaanderen ongeveer een kwart van de 11-tot en met 18- jarigen te maken met pesterijen op school. Één op tien was slachtoffer van cyberpestgedrag. Vijf procent werd wekelijks gepest. Vlaanderen deed het met deze cijfers minder goed dan landen als Nederland, Finland, Ierland, Denemarken. Stuk voor stuk gaat het om landen waarmee we ons graag vergelijken als het aankomt op de kwaliteit van ons onderwijs. De nood om te investeren in een onderwijsaanpak die de ontwikkeling van het hele kind voor ogen houdt, is en blijft hoog!

Wat is KiVa?

“KiVa” is het Finse woordje voor “fijn” of “leuk”. Het is ook de naam van een succesvol Fins antipestprogramma. KiVa-scholen zorgen ervoor dat kinderen, leerkrachten én hun ouders hun school als een veilige, aangename en stimulerende omgeving ervaren.

KiVa is het eerste wetenschappelijk onderbouwde antipestprogramma waarmee Vlaamse basisscholen, op weg gezet door professionele trainers, aan de slag kunnen gaan. KiVa heeft als doelstelling pestproblemen te voorkomen én aan te pakken en sluit aan bij de vakoverschrijdende eindtermen van het lager onderwijs.

Het preventieve luik bestaat uit een pakket van uitgewerkte lessen, een computerspel voor leerlingen (en ouders) en een intensieve training voor leerkrachten. KiVa gaat in de eerste plaats op zoek naar de kracht in de groep en stimuleert kinderen tot het ontwikkelen van een gevoelstaal, het weerstaan aan groepsdruk en het opkomen voor zichzelf en anderen.

Om pestincidenten zo snel mogelijk te laten stoppen, wordt een kleine groep leerkrachten getraind in het opvangen, bespreken en opvolgen van incidenten. KiVa trekt hierbij de kaart van een oplossingsgerichte aanpak: de veiligheid van slachtoffers moet immers zo snel mogelijk worden hersteld.

KiVa-scholen maken er een punt van om ook ouders goed te informeren en als opvoedingspartners te betrekken.

Surf naar www.kivaschool.be voor uitgebreide informatie.

Het KiVa-programma

*Wij zijn er niet allemaal verantwoordelijk voor dat er wordt gepest,
maar we zijn er wel allemaal verantwoordelijk voor dat het stopt.*

Het KiVa-programma richt zich tot de hele school. Geregistreerde gebruikers van het programma zijn scholen, geen individuele leerkrachten of klassen. Om een schoolbrede benadering te garanderen, kunnen enkel scholen die een KiVa-training hebben gevolgd, gebruik maken van de materialen.

[1 Met KiVa je leerkrachtenteam professionaliseren.](#)

Het trainingsprogramma voor leerkrachten

- Pedagogische studiedag: september 2015 voor hele team
- Intensieve training voor KiVa-kernteam: januari-februari 2016 (Juf Liesbeth W, juf Dominik, juf Annelies H, juf Tyra en Eddy Smedts)

Actuele informatie via www.kivaschool.be

- Alle KiVa-scholen krijgen toegang tot actuele inzichten, tips en adviezen om met pesten binnen een schoolcontext om te gaan.

2 Met KiVa een schoolbrede aanpak in de praktijk brengen

Het draaiboek

- Het draaiboek biedt de leden van het KiVa-kernteam de mogelijkheid om het programma breed te implementeren op school-, team- en klasniveau.
- In het draaiboek vind je:
  - Achtergrondinformatie
  - Lessuggesties en tips om met de lessen en met de KiVa-games te werken
  - Strategieën en methodieken om interviews te begeleiden

Communicatie met ouders

- Digitale informatiebrochure voor de ouders
- Infoavond voor de ouders verzorgd door KiVa-trainers van Leefsleutels
- Strategieën om tijdens interventies te communiceren met de ouders van betrokken leerlingen.

Een preventieve aanpak met KiVa: een rode draad doorheen de school

- Elke maand een nieuwe focus:

De hele school heeft elke maand aandacht voor een nieuw thema. De thema's vormen één geheel en werken naar waarden en vaardigheden die schuilen achter de KiVa-code. Elk thema komt binnen de school op verschillende manieren aan bod:

- De game
  - De KiVa-code
  - Activiteiten georganiseerd door het kernteam
  - Het thema zichtbaar maken in de school
- Van weten naar doen is de focus van KiVa op alle niveaus.

Zowel in de activiteiten als in de game is er aandacht voor een graduele opbouw:

- Kennis versterken (ik weet)
- Competentieversterking (ik kan)
- Attitude-ontwikkeling (ik doe)

Ons eigen draaiboek

Het KiVa-kernteam heeft een training gevolgd en heeft een draaiboek gemaakt voor de KiVa-werking op onze school. Ze informeren het hele team en gaan met pestincidenten aan de slag. Ze begeleiden ook leerlingen na pestincidenten en volgen mee op.

Ingrijpen als pesten de kop opsteekt. Pesterijen kunnen altijd de kop opsteken, ook in KiVa-scholen. Van zodra een pestprobleem zichtbaar wordt of wanneer er een aanmelding is, komt het de school toe om te reageren. Dat gebeurt best op maat van elk probleem. De leden van het KiVa-kernteam hebben tijdens hun training kennis gemaakt met een waaier aan interventiemethodes die variëren van een niet-confronterende naar een confronterende aanpak.

De confronterende aanpak verschilt van de niet-confronterende aanpak doordat hij pestende en mee-pestende kinderen confronteert met hun niet-toelaatbaar (mee)pestgedrag. Het niet-toelaatbare gedrag wordt expliciet gemaakt en er

wordt uitgelegd waarom dit gedrag niet door de beugel kan en moet stoppen. Bij de niet-confronterende aanpak spreekt men niemand aan op wat hij of zij voordien heeft gedaan. Men gaat, samen met de betrokken leerlingen, meteen op zoek naar hoe het pesten zo snel mogelijk en op een duurzame manier kan worden gestopt. Hier primeert opnieuw het veilig stellen van het slachtoffer. Van kinderen wordt verwacht dat ze een engagement uitspreken of tonen, een engagement dat op een overtuigende manier duidelijk maakt dat ze zullen meewerken om de pesterijen zo snel mogelijk te doen stoppen.

Incidentaanpak = maatwerk

Niet-confronterende aanpak

Individueel niveau

→ niet-confronterende aanpak

Groepsniveau

→ no-Blame aanpak of

Steungroep-aanpak

Klasniveau

→ klastermometer

Confronterende aanpak

Individueel niveau

→ confronterende aanpak

→ non-pest-contract

→ herstelcontract

→ time-out

Groeps- en klasniveau

(enkel in geval van veilige groep)

→ (pro-)actieve herstelcirkel

